

Bestuivingsimkers studiedag 2016

Tekst Wietse Bruinsma,
foto Henk van der Scheer

Dagvoorzitter Joep Verhaegh ging in zijn openingswoord in op het ongekend warme jaar 2015. “Is dat nu gunstig of ongunstig voor de bijen?”, zo vroeg hij zich af. Volken met een laat bevruchte jonge moeder hebben lang doorgebroed, of zijn zelfs niet uit het broed gegaan. Vele imkers constateerden deze winter een lage varroadruk. Mogelijk zal dat leiden tot een geringere wintersterfte dan in de vorige winter.

De visie van een fruitteiler

Ad Slabbekoorn, fruitteiler en oud-vicevoorzitter van de Nederlandse Fruitteilers Organisatie (NFO) sprak over ontwikkelingen in de moderne fruitteelt en de relatie met bestuiving. De Nederlandse fruitteelt beleeft een moeilijke periode, vanwege hoge grond- en loonkosten, maar zeker ook sinds Rusland in augustus 2014 zijn grenzen sloot voor Nederlands fruit. Er vindt tegelijkertijd areaalverkleining en schaalvergroting plaats: van 60.000 hectare, bij een gemiddelde bedrijfs-grootte van 8-15 hectare, na de 2e Wereldoorlog tot 19.000 hectare nu, waarbij levensvatbare bedrijven minimaal 30-60 hectare groot zijn. De

productiviteitsstijging heeft tot nu toe de kostenstijging kunnen bijhouden, maar de rek is er nu wel zo'n beetje uit. Tja, als de consument niet meer wenst te betalen... Er is een toename van directe verkoop aan consumenten via een honderdtal landwinkels, waarvan ongeveer de helft vooral fruit aanbiedt.

Het laatste deel van de voordracht spitte zich toe op de evolutie van de gewasbescherming in het fruit: van de eerste fase, waarin er hoegenaamd niet aan bescherming van de mensen werd gedaan, via geïntegreerde gewasbescherming in de jaren 80 en de focus op emissiebeperking in de jaren 90, tot de doppenclassificatie

vanaf 2010, waarbij gezocht wordt naar bespuitingen met grotere druppel om de emissie verder terug te dringen. Nog meer kosten voor de fruitteiler: het aanbrengen van hagelnetten, om niet door één ongelukkige hagelbui de oogst van een heel jaar aan je neus voorbij te zien gaan. En ook zijn regenkapten op aardbei en zacht fruit nu noodzakelijk, want de consument wenst een betere kwaliteit vruchten.

Over het bestuivingsaspect: we zien tegenwoordig wel perenpercelen waarop helemaal geen bestuivers meer worden geplaatst. Als men al bestuivers plaatst is dat vooral voor een betere kwaliteit vrucht. Dat laatste geldt ook voor appels.

De teelt van metselbijen voor de bestuiving

Roeland Segers, beroepsbestuivings-imker, hield een voordracht over bestuivingsdiensten door metselbijen (*Osmia* soorten). Er zijn een aantal succesverhalen met solitaire bijen als bestuivers: *Osmia* in Japan op appel, Megachile op luzerne in de VS en Canada. Roeland heeft ruime ervaring opgedaan met *Osmia cornuta*, de gehoornde metselbij, en *Osmia bicornis*, de rosse metselbij, iets algemener dan eerstgenoemde. Voor uitgebreidere informatie over *Osmia* verwijzen wij naar het artikel 'Honingbij en hommels, nu ook metselbij' van Kees van Heemert in Bijenhouden 2013 nr. 5, waar Roeland Segers de foto's voor leverde.

Ook al zijn de twee *Osmia* soorten goede bestuivers, de teelt is nog niet altijd even eenvoudig. En met een prijs van zo'n €0,40 per cocon is de inzet op dit moment nog te duur. Zo heeft een perenbongerd van 5 hectare 10.000 coccons nodig, plus dan nog de investering in de nodige nestgelegenheid. Waar ze wel worden ingezet, samen met honingbijen, is in de teelt van blauwe bes. Roeland spreekt dan van een bestuiver-mix.

Inleiding door Karin Steijven

Karin is onlangs aangesteld als lector bijengezondheid. Tijdens de dag gaf ze een overzicht van haar loopbaan tot nu toe. Zie ook het artikel over haar in Bijenhouden 2015 nr. 8, p. 4. Haar huidige werk zal zich op twee hoofdonderwerpen richten: 1. Teelt van varroaresistente bijen en 2. Drachtverbetering voor solitaire bijen, onder de projectnaam Koeien en Kruiden.

De workshop

Twee thema's kwamen aan de orde. De deelnemers werden verdeeld over 10 groepen. Per groep werd door de 'aangewezen' gespreksleider gerapporteerd over de discussie in de groep.

Thema 1 Concurrentie tussen honingbijen en wilde bijen:

1A. Is er concurrentie tussen de honingbij en solitaire bijen?

1B. Kunnen wilde populaties hommels en solitaire bijen voldoen aan de vraag

naar bestuiving? Wat is hun rol daarin? 1C. Merkt u dat er een bovengrens is aan het aantal bijenvolken dat in een gebied kunnen staan? Moet u bijvoorbeeld bijvoeren? Wat zou dat betekenen voor andere bijensoorten?

Thema 2 Varroa, behandelen of juist niet:

2A. Hoe ver zijn we nog verwijderd van de varroaresistente bij?

2B. Heeft u zelf ervaring met niet-behandelen tegen varroa van uw volken?

Vlak vóór het begin van de workshop kondigde Joep Verhaegh aan dat Henk van der Scheer na acht jaar inzet is teruggetreden uit de Bestuivingscommissie. Een bijzondere verdienste, die er toe leidde dat Henk tot erelid van de Bestuivingscommissie is benoemd. In zijn dankwoord vroeg Henk zich af wat dat erelidmaatschap precies inhield. ●

Kleine bijenkastkever

Laatste spreker op de studiedag was Bram Cornelissen (Bijen@WUR), die verslag deed van zijn onderzoek in Zuid Afrika over de kleine bijenkastkever. Het verspreidingsgebied van de kever rond Reggio di Calabria in Zuid Italië is inmiddels behoorlijk groter geworden. In 2014 zijn in die streek zo'n 3.500 volken geruimd. Daarnaast is de grond rond de standen ontsmet om het popstadium van de kever te doden. In 2015 waren 976 standen getest op aanwezigheid van de kever; 61 bleken positief.

De volwassen kevers leven 2-6 maanden. Het zijn goede vliegers, dus uitbreiding kan snel plaatsvinden. Het vrouwtje legt in haar leven 1.000-2.000 eitjes. Na afloop van het larvestadium trekken de larven de kast uit en verpoppen ze zich in de bodem, soms wel op 200 m afstand van de bijenstand. Bestrating rond de bijenstal haalt dus niets uit. Het verpopingssucces hangt af van vochtigheid en temperatuur. Als de bodem te droog is (lager dan 4% vocht) en de temperatuur te hoog (boven de 30 °C) loopt het verpopingssucces snel terug.

Over effectieve bestrijding ('beheersing') van de kevers in Nederland is nog weinig bekend. Er wordt verwacht dat hier één of hooguit twee generaties per jaar zullen kunnen ontstaan. Het verpopingssucces zal volgens Bram mogelijk ook niet overmatig hoog zijn. Als de kleine bijenkastkever al een probleem zal vormen zal dat voornamelijk in zwakke volken het geval zijn, meent hij. Grote volken ruimen de kevers zelf wel op. Kortom, het wordt geen nieuwe varroa.